

CPS&IOT ACADEMY

ZAŠTITA PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE U KONTEKSTU PAMETNE SPECIJALIZACIJE (S3)

INTELLECTUAL PROPERTY PROTECTION WITHIN THE S3 CONTEXT

24. 01.2025.G.

DR NINA RADULOVIC, ADVOKAT

DR.NINARADULOVIC@GMAIL.COM

DEFINICIJA S3

- Strategija pametne specijalizacije (s3) 1 je, dakle, nacionalna ili regionalna inovaciona strategija koja **utvrđuje prioritete razvoja**, čiji je **cilj izgradnja konkurentske prednosti** kroz povezivanje sopstvenih snaga u istraživanju i inovacijama s potrebama privrede, odgovarajući na koherentan način na rastuće mogućnosti i razvoj tržišta, a čime se izbjegava preklapanje i fragmentacija politika (**Uredba (EU) 1301/2013** Evropskog parlamenta i Vijeća donijeta 17. decembra 2013. godine)
- **Metodološke faze izrade:**
 - ✓ Kvantitativna analiza
 - ✓ Kvalitativna analiza
 - ✓ Proces preduzetničkog otkrivanja

STRATEGIJA PAMETNE SPECIJALIZACIJE

SMART SPECIALIZATION STRATEGY- S3

Objavljeno: Jul 2019

Objavljeno: 26.12.2024.

Autor: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

- Preliminarni Izvještaj **kvantitativne analize** naučnih, inovacionih i ekonomskih potencijala Crne Gore, koji je polazni osnov za definisanje prioriternih oblasti nove Strategije, finalizovan je **početkom decembra 2024. godine**;
- Početak 2025. godine obilježiće pripremne aktivnosti za **kvalitativnu analizu**;
- Slijedi **Proces preduzetničkog otkrivanja** (EDP).

Nova Strategija pametne specijalizacije obuhvatiće period: **2026-2031. godine.**

S3 (2019-2024) PRIORITETNE OBLASTI

Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane

Poljoprivreda koja je zasnovana na znanju i inovacijama, razvija se na principima održivosti, čuva tradiciju i vrijednosti sela i upotpunjuje ljepotu crnogorskog pejzaža.

Energija i održiva životna sredina

Regionalno energetska čvorište sa visokim stepenom iskorišćenosti obnovljivih izvora energije i mineralnih sirovina na principima cirkularne ekonomije i održive životne sredine.

Održivi i zdravstveni turizam

Destinacija održivog i zdravstvenog turizma sa diverzifikovanom i autentičnom turističkom ponudom baziranom na inovativnim poslovnim modelima i uslugama.

Informacione i komunikacione tehnologije

Digitalna Crna Gora sa primjenom naprednih ICT rješenja u svim granama privrede koja omogućava dinamičan i proaktivni pristup novim i inovativnim tehnologijama.

- S3 (2026 -2031) preliminarne prioritetne oblasti:

HRANA

ENERGIJA

TURIZAM

ICT

GRAĐEVINARSTVO

PRAVO INTELEKTUANE SVOJINE

NADLEŽNO TIJELO: **Direkcija za intelektualnu svojinu** pri Ministarstvu ekonomskog razvoja CG

<https://www.gov.me/mek/is>

Oblici zaštite:

- **Ауторска и сродна права** (Zakon o autorskim i srodnim pravima, "Sl. list CG", br. 037/11 100/24)
- Жигови, укључујући услужне жигове (Zakon o žigu, "Sl. list CG", br. 072/10 084/24)
- Географске ознаке, укључујући ознаке поријекла (Zakon o oznakama geografskog porijekla, "Sl. list CG", br. 048/08, 040/11)
- Индустрijски дизајни (Zakon o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna, "Sl. list CG", br. 80/10, ... 84/24)
- **Патенти** (Zakon o patentima, „Sl. list CG”, br. 42/15.....84/24)
- Заштита биљних сорти?
- Топографије полупроводника (Zakon o zaštiti topografija poluprovodnika, "Sl. list CG", br. 75/10,84/24)
- Neformalni oblici intelektualne svojine (пословне тајне, половне методе, знање и искуство)

PРАВНА ЗАШТИТА

- Мјере контроле злоупотребе права интелектуалне својине
- Парнични судски поступци и правна средства
- Привремене мјере
- Управни поступци и правна средства
- Посебне мјере на граници
- Кривични поступци

PRAVNI OKVIR

- ZAKON O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA ("Službeni list CG", br. 037/11100/24)
- ZAKON O PATENTIMA ("Službeni list CG", br. 042/15 ..., 84/24)

ZAKON O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA

Predmet

Član 1

Ovim zakonom utvrđuje se pravo autora **književnih, naučnih i umjetničkih djela** (u daljem tekstu: autorsko pravo), prava interpretatora, proizvođača fonograma, filmskih producenata, radiodifuznih organizacija, i izdavača (u daljem tekstu: srodna prava), posebna (sui generis) **prava proizvođača baza podataka**, autorsko ugovorno pravo, kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava i **posebnih prava proizvođača baza podataka** i zaštita autorskog i srodnih prava.

Zaštićena djela, Član 4

Autorsko djelo je individualna duhovna tvorevina iz oblasti književnosti, nauke i umjetnosti, koja je izražena na određeni način, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Autorskim djelima, ako ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana, smatraju se naročito:

- 1) govorna djela (predavanja, govori, besjede i sl.);
- 2) pisana djela (romani, poezija, članci, priručnici, studije, monografije, **računarski programi i sl.**);
- 3) muzička djela, sa riječima ili bez riječi;
- 4) dramska, dramsko-muzička, koreografska, lutkarska i pantomimska djela;
- 5) fotografska djela i djela stvorena u procesu sličnom fotografiji;
- 6) audiovizuelna djela;
- 7) djela likovne umjetnosti (crteži, grafike, slike, skulpture i sl.);
- 8) djela arhitekture (skice, planovi, izgrađeni objekti sa područja arhitekture, urbanističkog planiranja i pejzažne arhitekture i sl.);
- 9) **djela primijenjene umjetnosti i industrijskog dizajna;**
- 10) kartografska djela (turističke karte, auto karte, topografske karte, tematske karte i sl.);
- 11) **prezentacije naučne, nastavne ili tehničke prirode** (tehnički crteži, planovi, standardi, ekspertska vještačenja, trodimenzionalne prezentacije i sl.).

Elementi autorskog djela, Član 5

- **Nezavršeno autorsko djelo, djelovi i naslov** autorskog djela smatraju se autorskim djelom ako ispunjavaju uslove iz člana 4 stav 1 ovog zakona.

Prerade, Član 6

- **Prerade** (prevodi, adaptacije, aranžmani, izmjene i sl.) autorskih djela ili drugog materijala **smatraju se novim autorskim djelom** ako ispunjavaju uslove iz člana 4 stav 1 ovog zakona.....ne ograničavaju se prava autora izvornog djela.

Zbirke, Član 7

- **Samostalnim autorskim djelom smatra se zbirka** autorskih djela ili druge građe (enciklopedije, antologije, baze podataka, zbirke dokumenata i sl.), koja s obzirom na izbor ili usklađivanje ili raspored sadržine ispunjava uslove iz člana 4 stav 1 ovog zakona.
- **Baza podataka** iz stava 1 ovog člana **je zbirka nezavisnih djela, podataka ili drugih materijala u bilo kojoj formi, koja je usklađena na sistematski ili metodičan način** i koja je individualno dostupna elektronskim ili drugim putem.
- Zaštita zbirkei ne ograničava prava na samoj toj sadržini.
- Zaštita zbirke po ovom zakonu **ne obuhvata računarske programe** koji se upotrebljavaju za izradu ili rad elektronskih baza podataka.
- Pravo iz člana 18 ovog zakona ne primjenjuje se na zbirke (OPOZIV).

Nezaštićene tvorevine, Član 8

Autorsko pravna zaštita ne obuhvata:

- 1) **ideje, principe i otkrića;**
- 2) službene tekstove iz oblasti zakonodavstva, uprave i pravosuđa;
- 3) službene prevode iz tačke 2 ovog člana;
- 4) **izraze tradicionalne kulture** (u daljem tekstu: folklorna djela);
- 5) dnevne vijesti ili druge podatke, koji imaju karakter običnih **medijskih informacija**.

Autor, Član 9

- Fizičko lice koje je stvorilo autorsko djelo.

Pretpostavka autorstva, Član 10

- Autorom se smatra lice čije je ime, pseudonim ili znak na uobičajen način **naznačen na djelu** ili naveden prilikom objavljivanja djela, **dok se ne dokaže suprotno**.

Koautori, Član 11

- Ako je autorsko **djelo stvoreno zajedničkim stvaralačkim radom** dva ili više lica i čini nedjeljivu cjelinu, svi koautori imaju na djelu zajedničko autorsko pravo.

Autori spojenih djela, Član 12

- Dva ili više autora mogu spojiti svoja djela radi zajedničkog iskorišćavanja.

MORALNA AUTORSKA PRAVA

- Prve objave
- Autorstva
- Poštovanja djela
- Pravo pokajanja – pisani **opoziv ustupljenog imovinskog pravo** od sticaoca, ako postoje ozbiljni moralni razlozi i pod uslovom da naknadi nastalu stvarnu štetu.

IMOVINSKA PRAVA

Autor ima isključivo **pravo da dozvoli ili zabrani**:

- 1) **pravo umnožavanja**; 2) **pravo distribuiranja**; 3) **pravo davanja u zakup**; 4) **pravo davanja na poslugu**; 5) pravo javnog izvođenja; 6) pravo javnog saopštavanja sa fonograma ili videograma; 7) pravo javnog prikazivanja; 8) pravo emitovanja; 9) pravo reemitovanja; 10) pravo kablovske retransmisije; 11) pravo javnog saopštavanja djela koje se emituje; 12) pravo na drugo javno saopštavanje; 13) **pravo stavljanja djela na raspolaganje javnosti**; 14) **pravo na preradu djela**; 15) pravo audiovizuelne adaptacije.

DRUGA PRAVA (pravo na pristup, slijeđenje + naknade itd.)

Period zaštite - 70 godina od:

- smrti autora
- smrti posljednjeg koautora
- objavljivanja anonimnog/pseudonimnog djela
- objavljivanja kolektivnog djela
- nastanka za neobjavljeno djelo
- za djela u nastavcima rok teče posebno za svaki od elemenata

RAČUNARSKI PROGRAMI (članovi 110-115)

- Računarski program je **pisano autorsko djelo izrađeno u svakom obliku**, uključujući **i projektni materijal** za njegovu izradu ako ispunjava uslove iz člana 4 stav 1 ovog zakona.
- **Ideje, principi, postupci i metode** koji su osnov za izradu računarskog programa, kao i za njegov interfejs, **nijesu obuhvaćeni** autorsko pravnom **zaštitom**, u smislu ovog zakona.

ISKLUČIVO PRAVO AUTORA: smještanje, prikazivanje, djelovanje, prenos ili bilježenje u digitalnom obliku; a **nema pravo opoziva** ustupljenog imovinskog prava

Zakoniti **KORISNIK ima pravo** na **rezervnu kopiju** programa i praćenje, istraživanje i testiranje funkcionisanja; a **nema pravo na umnožavanje.**

- **DEKOMPILACIJA: Umnožavanje koda računarskog programa i prevod njegovog oblika** može se vršiti bez sticanja odgovarajućeg imovinskog prava i **bez plaćanja naknade**, ako se umnožavanje ili prevod vrši radi pribavljanja neophodnih podataka **za postizanje interoperabilnosti nezavisno stvorenih programa sa drugim programima ili računarskom opremom**, pod uslovom da:

- 1) umnožavanje ili prevod izvrši zakoniti korisnik;
- 2) podatak za postizanje interoperabilnosti nije bio dostupan korisniku;
- 3) su radnje ograničene na djelove programa za postizanje interoperabilnosti.

Podaci iz dekompilacije **ne smiju se koristiti u svrhe** van interoperabilnosti; saopštavati drugim licima, osim za postizanje interoperabilnosti; **koristiti za razvoj, produkciju, plasman drugog računarskog programa koji je bitno sličan računarskom programu** .

- Program izrađen **u radnom odnosu ili na osnovu ugovora o djelu** pripada poslodavcu/naručiocu

POSEBNA (SUI GENERIS) PRAVA PROIZVOĐAČA BAZA PODATAKA (članovi 139-145b)

Proizvođač baze podataka koji dokaže da je izvršio znatno kvalitativno i/ili kvantitativno ulaganje u pribavljanje, provjeru ili predstavljanje sadržaja baze podataka, ima pravo da **zabrani izvlačenje i/ili ponovno korišćenje sadržaja baze podataka** u cjelini ili njegovog kvalitativno i/ili kvantitativno bitnog dijela.

Posebno pravo može se prenositi, ustupati ili priznavati **ugovorom o licenci**.

Ako je baza podataka stvorena u radnom odnosu ili na osnovu ugovora o djelu, smatra se da su sva imovinska prava na toj bazi podataka **isključivo i neograničeno ustupljena poslodavcu, odnosno naručiocu**, ako ugovorom nije drugačije određeno.

- Prvom prodajom primjerka baze podataka u CG/EU iscrpljuje se pravo na kontrolu preprodaje
- **Zabranjeno je proizvođaču baze** podataka na raspolaganju javnosti **da sprječava korisnika da izvlači i/ili ponovo koristi** kvalitativno ili kvantitativno **nebitne dijelove**. **Bitne može** u privatne, nastavne, bezbjedonosne ili pravosudne svrhe.
- **Zabranjeno je zakonitom korisniku** baze podataka na raspolaganju javnosti da vrši radnje u suprotnosti sa uobičajenim iskorišćavanjem i kojima se nanosi nerazumna šteta, te vrši povredu autorskih ili srodnih prava na djelu baze.
- **TRAJANJE ZAŠTITE:** 15 godina (do 1 januara sljedeće godine)

ZAKON O PATENTIMA

PATENTABILNOST, Član 5

Patent je pravo koje se priznaje za svaki pronalazak iz bilo koje oblasti tehnike koji:

- 1) je nov;
- 2) ima inventivni nivo, i
- 3) je industrijski primjenjiv.

Novost pronalaska, Član 8

(1) Pronalazak je nov ako **nije sadržan u stanju tehnike**.

(2) Stanje tehnike, u smislu ovog zakona, čini:

1) **sve što je dostupno javnosti** prije datuma podnošenja prijave patenta, pisanim ili usmenim opisom, upotrebom ili na bilo koji drugi način, i

2) **sadržaj svih prijava pronalazaka koje imaju dejstvo u Crnoj Gori**, onakvih kakve su podnijete, koje imaju raniji datum podnošenja od datuma iz tačke 1 ovog stava, a koje su objavljene na taj datum ili kasnije, na način predviđen ovim zakonom.

NE isključuju mogućnost zaštite patentom **supstance ili kompozicije** sadržane u stanju tehnike koje se **primjenjuju u hirurškom ili dijagnostičkom postupku ili u postupku liječenja**, pod uslovom da njihova primjena u tim postupcima nije sadržana u stanju tehnike.

Inventivni nivo pronalaska, Član 10

(1) Pronalazak ima inventivni nivo **ako za stručnjaka** iz odgovarajuće oblasti **ne proizilazi**, na očigledan način, **iz stanja tehnike**.

Pri tome ne uzima se u obzir sadržina patentnih prijava

Industrijska primjenljivost, Član 11

Pronalazak je industrijski primjenljiv ako se predmet pronalaska **može proizvesti ili upotrijebiti** u bilo kojoj grani industrije i poljoprivredi.

ČLAN 5

(3) Predmet pronalaska koji se štiti patentom može se odnositi i na:

- 1) proizvod koji se sastoji **od BIOLOŠKOG materijala** ili koji sadrži biološki materijal;
- 2) **postupak kojim je** biološki materijal **proizveden, obrađen ili korišćen;**
- 3) biološki materijal koji je **izolovan iz prirodne sredine** ili je proizveden tehničkim postupkom, iako je prethodno postojao u prirodi.

BIOLOŠKI MATERIJAL, u smislu ovog zakona, je materijal koji **sadrži genetsku informaciju** i koji je sposoban da **se sam reprodukuje** ili da bude reprodukovan u biološkom sistemu (npr. mikroorganizam, biljna ili životinjska ćelijska kultura, sekvenca gena).

Ne smatraju se pronalascima, u smislu ovog zakona, naročito:

- 1) otkrića, naučne teorije i matematičke metode;
- 2) **estetske kreacije;**
- 3) planovi, pravila i postupci za **obavljanje intelektualnih djelatnosti**, za igranje igara ili za obavljanje poslova;
- 4) **programi računara;**
- 5) prikazivanje informacija.

Predmeti ili aktivnosti iz stava 5 ovog člana isključeni su iz zaštite samo u mjeri u kojoj se prijava patenta ili patent odnosi na taj predmet ili aktivnost, kao takve.

Patentibilnost ljudskog tijela i njegovih elemenata – ne može

Proizveden **tehničkim postupkom** – MOŽE

Nisu patentabilni:

1) komercijalna upotreba **protivna javnom poretku ili moralu**, a naročito:

- postupci **kloniranja** ljudskih bića; promjenu DNK; korišćenje ljudskog embriona u industrijske svrhe; izmjene DNK životinja, ako je vjerovatno da izazivaju patnju;

2) **hirurški ili dijagnostički postupci** ili liječenja neposredno na ljudskom ili životinjskom tijelu, osim medikamenata;

3) **biljna sorta ili životinjska rasa** sa izuzecima biotehnološkog pronalaska koji nije ograničen na određenu sor/rasu; mikrobiološkog ili drugog tehničkog postupka ili proizvoda dobijenog tim postupkom, osim biljne ili životinjske vrste.

Sadržina prijave patenta, Član 23

(1) Prijava patenta mora da sadrži:

- 1) zahtjev za priznanje patenta;
- 2) opis pronalaska;
- 3) jedan ili više zahtjeva za zaštitu pronalaska patentom (u daljem tekstu: patentni zahtjevi);
- 4) nacrt na koji se pozivaju opis i zahtjevi, u odgovarajućem slučaju;
- 5) apstrakt.

TRAJANJE patentne zaštite: **20 godina** (od datuma podnošenja prijave patenta)

ADVOKATSKA TARIFA

Sastavljanje podnesaka u ostalim predmetima, Tarifni broj 6.

Za sastavljanje podnesaka iz tarifnog broja 5, u neprocjenjivim predmetima, advokatu pripada sljedeća nagrada:

1)	u sporovima iz imovinskih i drugih građansko pravnih odnosa fizičkih i pravnih lica, zbog smetanja posjeda, o pravu službenosti i drugim stvarnim pravima	150 €
2)	u sporovima o razvodu i poništaju braka, o zakonskom izdržavanju, o smještaju maloljetne djece, o osporavanju ili utvrđivanju očinstva i materinstva i srodnim predmetima	125 €
3)	u postupcima medijacije, pred sudom časti, pri privrednim komorama, pred izabranim sudom, arbitražom ili u drugim sličnim postupcima	125 €
4)	u postupcima upisa u registar privrednih subjekata kod nadležnog organa i sporovima povodom upisa u taj registar	200 €
5)	u postupcima upisa u sudski i drugi registar	125 €
6)	u sporovima povodom upisa u sudski ili drugi registar	150 €
7)	u postupcima pred Ustavnim sudom	300 €
8)	u upravnom postupku i upravnom sporu	200 €
9)	u postupcima privrednih prestupa	100 €
10)	u prekršajnom postupku	100 €
11)	u postupku iz radnih odnosa koji se vodi kod poslodavca, u sporovima iz radnih, stambenih i zakupnih odnosa	125 €
12)	u postupcima ostvarivanja i zaštite autorskih i srodnih prava i prava industrijske svojine	250 €
13)	u svim ostalim postupcima	150 €

The background is a dark blue gradient with a subtle pattern of white stars. Overlaid on this are several technical diagrams in a lighter blue color. These include circular gauges with numerical scales (e.g., 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210) and arrows, as well as dashed lines and concentric circles, suggesting a scientific or engineering theme.

HVALA!

dr.ninaradulovic@gmail.com